

Instalația De Artă,
Concept Orientat Spre Sinestezie.
Identitate, Conexiuni, Determinări, Limbaj

REZUMAT

Ideea temei de cercetare artistică se regăsește în structura postmodernismului, se dorește a fi *un pas făcut în una din direcțiile posibile* ale a unei Avangarde continue.

Limitele cunoașterii umane au fost extinse și se extind în continuare, cu o viteză din ce în ce mai mare, raportată la timpul istoric, care în acest domeniu, pare că se contractă. Paradigmele se modifică, pe măsură, urmându-și propriul fenomen evolutiv. Și exemplific prin știința fizicii. Încă de acum o sută de ani, a apărut fizica cuantică, dovadă a deplasării granițelor fizicii newtoniene. Legile care guvernează fenomenele celor două abordări sunt de departe, diferite. De vreme ce obiectul studiat de fizica newtoniană este cert, același obiect al studiului, materia, la nivel cuantic, are nevoie de *principiul incertitudinii*. Dacă certitudinea fizicii newtoniene ne oferă o stabilitate a comportamentului materiei, fizica cuantică ne oferă deopotrivă *întrebări* alături de *răspunsuri*. *Paradigmele* lumii studiate prin *fizica lui Newton* aveau o anumită formă, *paradigmele fizicii cuantice* au o formă complet diferită. Și ambele sunt adevărate.

Ceea ce unește *cele două paradigme* este elementul estetic, parte comună a alcătuirii Naturii. Iar concluzia este că arta se poate face *în orice mediu* accesibil cunoașterii umane *oricât de recent descoperit ar fi*.

Teoriile lui Einstein (a relativității restrânse, 1905 și relativității generalizate, 1915) au pus problema *noțiunii spațiului*. Referitor la neinteligibilitatea acestei nou apărute noțiuni, în epocă chiar circulau glume, căci *spațiul* era acum privit dinafara fizicii newtoniene. Într-adevăr, o schimbare de paradigmă, într-un timp atât de scurt și într-un spațiu cultural-științific ale cărui noțiuni dăinuiau de cel puțin sute de ani, făceau ca aceste noțiuni revoluționare să fie greu de impus. Treptat, s-au descoperit (sau redescoperit) trăsături ale spațiului care au făcut ca *noțiunea sa* să devină un mediu fertil artei, și mă refer aici la *instalația de artă*. Din această cauză ea este numită *arta spațiului*.

Instalația de artă este *cea mai aproape, ca formă*, de relația noastră *a fiecăruia* cu entitatea numită *spațiu*. Trăsăturile ființării *în cadrul spațiului* o definesc. Este imersivă, interactivă, se adresează multisenzorial privitorului. Și celelalte arte pot avea *trăsături asemenea*, de exemplu *arhitectura, teatrul, opera, etc.*, sunt imersive sau cel puțin la nivel mental. Dialogul cu spațiul se desfășoară pe diferite canale comunicaționale. Adresarea senzorială reprezintă una din categorii. Deși una din trăsăturile acestei comunicări o reprezintă domeniul vast al subiectivității emisie și percepției, ea este foarte bine definită iar subiectivitatea *ființei umane* nu interferează cu legile stricte prin care *spațiul* se manifestă față de fiecare dintre noi.

În condițiile acestei *stabilități comparabile cu cea a materiei newtoniene*, noțiunea de sinestezie tulbură acest *status quo* senzorial. Dacă *instalația de artă* este *arta de avangardă* care însoțește *Noua Frontieră* putem afirma că *sinestezia* este *avangarda comunicării senzoriale*. Cele două noțiuni, *sinestezia* și *instalația de artă* se întâlnesc în aceeași poziție pe care am ales să o asimilez *avangardei postmoderne*.

În cuprinsul *prezentei teze de doctorat* am definit la nivel intuitiv, noțiunile de *spațiu*, de *sinestezie*, apoi elementele lor comune, de interdependență conceptuală, și în raport cu *arta de avangardă*, în contextul *postmodernismului contemporan*.

Am definit, la nivel intuitiv în special fenomenul sinestezic și l-am inclus într-o imagine mai mare, a dialogului cu spațiul. Astfel am făcut un excurs în *arta postmodernă* invocând pe marii artiști care au mers atât de departe în zona conceptului, încât au ajuns în zona în care întreg limbajul lor artistic este alcătuit din noțiuni abstracte, cum ar fi Marcel Duchamp, John Baldessari, Bruce Nauman, Marina Abramović, fiind doar o parte *din modelele mele* în a face artă. Alături de o trecere în revistă a o sută de artiști de instalație de artă, pe care eu i-am considerat reprezentativi în raport cu evoluția mea, în special și prin care am vrut să creez o imagine socio-critică a artei de instalație, din prezent. Deasemenea am menționat pe David Ireland, cu o gândire vizuală fundamentală, ca a oricărui mare artist, și al cărui concept pare să fi fost luminat câteva clipe și contaminat de reflexiile protoantice ale operei lui Brâncuși. Voi trece în revistă o suită selectată de artiști instalaționiști din Extremul Orient. Vom observa cum spiritul local, alături de problemele aferente zonei (suprapopulare, aglomerări urbane, pericolul depersonalizării adus de pătrunderea civilizației de tip occidental, etc.) se păstrează în conexiune cu tradiția și exprimarea conceptual-vizuală, de calitate. Îl vom regăsi în acest grupaj și pe Ai Weiwei din China, care a devenit un artist-simbol al instalației de artă.

Am abordat apoi un capitol mai dificil de studiat, datorită proximității istorice anume postmodernismul românesc. Într-o dictatură, presiunea exercitată de sistem distorsionează mesajul căci regimul opresiv controlează deopotrivă exprimarea la fel ca și conceptul. Deoarece artele transmit mesajele cu mai multă ușurință decât afirmațiile directe, ele s-au desfășurat sub ochiul scrutător al cenzurii, inclusiv autocenzurii, nu de puține ori nemaifăcându-se diferența între cenzură și abuz. Voi face o scurtă trecere în revistă a patru dintre artiștii postmoderni (inclusiv de instalație) care și-au păstrat constantă forța de expresie în vremurile dificile, anume Teodor Graur, Suzana Fântânariu, Roxana Trestioreanu și Dan Mihălțianu.

În continuarea expunerii teoretice a cercetării artistice doctorale, am analizat lucrările expoziției personale *Obiect (2023)* printr-un *narativ de tip literar, paralel celui vizual* inclus în forma concepției curatoriale și care va defini o stare tangentă expresivității vizual–conceptuale. Este o parafrază a dialogului continuu, a exprimării în limbajul spațiului. Însă în modalitatea armonică a *divagației sinestetice* pe care o întâlnim și în *instalația de artă*. După cum estetica (semnătura Creatorului), la fel cu conceptualitatea (Proiectul) însoțesc Natura, la fel și (în viziunea mea) exprimarea vizuală a conceptului, și cea a cuvântului se completează simetric. Deasemenea am menționat și din lucrările mele mai vechi, pentru a creiona evoluția conceptuală alături de evoluția exprimării în limbaj vizual.

Concluzie

*Pentru că diferitele stări în care ni se înfățișează alcătuirea Naturii, sunt atât de ne-
asemănătoare și neavând un exercițiu privind schimbarea radicală a paradigmei spațiului în care ființăm,
odată cu călătoria de la un târâm dimensional la altul, și cu atât mai mult paradigmele având foarte
puține în comun, am început a construi imaginea unui concept, cel al spațiului, dintr-un puzzle de
elemente, astfel încât la sfârșitul demersului să ofer o înțelegere satisfăcătoare a sa. Paradigmele par a
fi construite, bineînțeles urmând alcătuirile târâmurilor pe care le descriu, astfel încât să se excludă
una pe alta. Dacă paradigma newtoniană oferă densitatea materiei, cea cuantică oferă distanțe
astronomice între nucleele și electronii materiei, întreg ansamblul fiind susținut de forțe electromagnetice,
etc. Alcătuirea Naturii ne oferă percepția unor fenomene surprinzătoare.*

*Printr-un exercițiu al intuiției și reprezentării, pornind de la logici și aserțiuni intuitive, am reușit
să-mi definesc o imagine evolutivă a propriei înțelegeri. Astfel, redau experiența călătoriei pe acest drum,
expunând-o aici dezbaterii și evaluării – și care ulterior să-și poată extinde efectivitatea în realizarea
instalațiilor de artă.*